

KÄSKKIRI

11.03.2022 nr 47

**Programmi "Energeetika ja maavarade programm
2022-2025" kinnitamine**

Riigieelarve seaduse § 20 lõike 4 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. aasta määrusega nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“ kinnitan programmi „Energeetika ja maavarade programm 2022–2025“ (lisatud).

(allkirjastatud digitaalselt)
Taavi Aas
majandus- ja taristuminister

Energeetika ja maavarade programm 2022-2025

Programmi koostaja ja vastutaja	Energeetika osakond, Maavarade osakond, energeetika ja maavarade asekanter
Programmi eelnõu valmimise aeg	17.12.2021
Vormi sisu kasutamise selgitus	Vorm on abiks riigi eelarvestrateegia (RES) protsessi sisendina koostatava programmi dokumendi eelnõu koostamiseks. Programmi eelnõu kohandatakse RES-ist ja riigieelarvest lähtuvalt. Programmi kinnitab minister käskkirjaga.

Sisukord

Sisukord	3
1. Sissejuhatus.....	5
2. Programmi juhtimiskorraldus	7
3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve.....	9
3.1 Programmi eesmärk.....	9
3.2 Programmi mõõdikud.....	9
3.3 Programmi eelarve.....	10
4. Olukorra lühianalüüs.....	10
5. Meetmed, tegevused ja teenused	19
5.1. Meede: „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“	19
5.1.1 Programmi tegevus „Elektri- ja gaasivarustuse tagamine“	19
5.1.2 Programmi tegevus „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“	20
5.1.5 Programmi tegevus „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“	21
5.2. Meede: „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“	22
5.2.1. Programmi tegevus „Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“	24
5.2.2. Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“	Error! Bookmark not defined.
5.3. Meede: „Maapõueressursside uurimine ja kasutamine“.....	30
5.3.1. Programmi tegevus „Maapõueressursside uurimine ja kasutamine“	30
5.3.2. Programmi tegevus „Geoloogiline kaardistamine ja geoloogiline kompetents“	31

Programmi esileht

Tulemusvaldkond	Energeetika tulemusvaldkond
Tulemusvaldkonna eesmärk	Tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega. Panustada Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.
Valdkonna arengukava	Energiamajanduse arengukava aastani 2030 (ENMAK) ¹ Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050 ²
Programmi nimi	Energeetika ja maavarade programm 2022-2025
Programmi eesmärk	Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnaalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte
Programmi periood	2022-2025
Peavastutaja (ministeerium)	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutus ja isik)	Eesti Geoloogiateenistus, Eesti Varude Keskus (Eesti Vedelkütusevaru Agentuur AS)
Kaasvastutaja ministeerium ja selle valitsemisala asutused	Ei

¹ <https://www.mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad>

² https://www.envir.ee/sites/default/files/mpp_2050_kujundatud.pdf

1. Sissejuhatus

Energeetika ja maavarade programm on koostatud „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ (edaspidi ENMAK või arengukava) ja „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ (edaspidi maapõuepoliitika) eesmärkide saavutamiseks.

Energiamajanduse arengukava üldeesmärgiks on tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu (edaspidi EL) pikaajaliste energia- ja kliimapolitiika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamise ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu. Maapõuepoliitika põhialuste kohaselt on eesmärgiks tagada maapõueressursside teaduspõhine ja ressursitõhus uurimine, haldamine ning kasutus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu Tööstusstrateegia³ eesmärkidega. Soovitud muutused energiamajanduses ja ressursikasutuses ning nendega seotud teistes valdkondades peavad aset leidma eelkõige majanduskeskkonna ja turegulatsiooni toel ning riiklike vahenditega sekkumine nende saavutamiseks on erandlik. Programmis ettenähtud meetmete elluviimisel on positiivne mõju Eesti majanduskasvule ja konkurentsivõimele.

Programmist tulenevate tegevuste rakendamine peab tagama ENMAKist ja maapõuepoliitika põhialustest tulenevate riiklike ülesannete täitmise vastavalt arengukavade ettenähtule. Programmi eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning maapõueressursside teaduspõhine riigi majanduskasvule suunatud ressursitõhus haldamine ja kasutus. Läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum ja väheneb sõltuvus taastumatutest loodusvaradest.

Energeetika ja maavarade programmi viiakse ellu läbi kolme meetme: energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus, primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine ning maapõueressursside uurimine ja kasutamine.

Programm koondab elektri-, soojus- ja kütusemajanduse, transpordisektori energiakasutuse ja hoonete energiakasutusega ning maapõuepoliitika kujundamise ja elluviimisega seonduvad tegevused (elamumajanduse tegevused kuuluvad ehituse programmi).

Lisaks käsitleb programm riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamisega seotud tegevusi. 2021. aasta suvel kujundati Eesti Vedelkütusevaru Agentuurist AS Eesti Varude Keskus (EVK), mis tegeleb lisaks kütuse valdkonna varu haldamisele ka muu riigi tegevusvaru seisukohalt olulise varu moodustamise ja haldamisega (nt. toidu, käsimüügiravimite (sh retseptiravimite) ja meditsiinitarvikute, isikukaitsevahendite varu). EVK vastutab varu moodustamise, hoiustamise, kvaliteedikontrolli teostamise, varude uuendamise ning kasutusele võtmise ja jaotamise logistika korraldamise eest. Lisaks seirab EVK varuga seotud majandussektorite toimepidevust.

Olulised tegevused 2022-2025 eesmärkide täitmiseks

Viiakse lõpuni perioodi 2014-2020 EL rahastutest rahastatavad meetmed (projektide lõpetamine, viimased väljamaksed):

- Toetatakse biometaani tootmist ja tarbimisse suunamist (ca 11,1 mln eurot EL kasvuhoonegaaside heitmekaubandussüsteemi vahendeid, ca 2,8 mln eurot EL struktuurivahendeid). 2022. aastal on taastuvenergia osatähtsuse eesmärgiks transpordisektori energiatarbimises 7,5%. Toetuse tulemusena antakse oluline panus

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

2022. aasta transpordisektori taastuenergia eesmärgi täitmisele, luues samas ka olulise baasi taastuenergia selle eesmärgi täitmiseks aastal 2030 (2030. aasta eesmärk on 14%).

- Toetatakse amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimist ja/või uue soojatorustiku rajamist (ca 3 mln eurot). Selle tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu.
- Toetatakse kaugküttekatelde renoveerimist ja/või rajamist ning kütuste vahetust (ca 5 mln eurot). Eesmärgiks on energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis jätkusuutliku kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.
- Toetatakse tänavavalgustuse taristu renoveerimist energiasäästu eesmärgil (ca 14,7 mln eurot). Eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele.

Viiakse ellu perioodi 2013-2020 perioodi EL-i kasvuhoonegaaside heitmekaubandussüsteemi tuludest rahastatavaid meetmeid:

- Elektribusside ühistranspordis piloteerimise meede (ca 2,6 mln eurot) – elektribusside piloteerimine Eesti tingimustes võimaldab meil elektribusside laialdasemaks kasutuselevõtuks paremini ette valmistuda ning panustab meie transpordisektori taastuenergia osatähtsuse eesmärgi täitmisesse.
- Vesiniku väärtusahela piloteerimise meede (5 mln eurot) – vesiniku väärtusahela (tootmine, tarnimine, tarbimine) pilootmeetme eesmärgiks on testida taastuvesiniku tootmise ja kasutuselevõtu võimalusi Eestis. Samuti panustab see meede meie transpordisektori taastuenergia osatähtsuse eesmärgi täitmisesse.
- Geotermiaenergia potentsiaali tuvastamise ja piloteerimise meede (ca 2..3 mln eurot).
- Tehakse Eesti-Läti ühise meretuulepargi eelarenduse (ELWIND) ettevalmistustöid (uuringud).

Jätkatakse taastuvelektri vähempakkumistega. Vähempakkumised tagavad, et uued taastuenergia tootmisvõimsused tulevad turule tarbijate jaoks parima hinnaga. Viiakse ellu toimunud vähempakkumiste projekte (5 GWh ja 450 GWh mahus). 2023. aastal toimub vähempakkumine 650 GWh mahus.

Seoses elektrienergia ja maagaasi hüppelise hinnatõusuga 2021. aastal rakendatakse perioodil oktoober 2021 kuni märts 2022 meedet, millega hinnatõusu leevendamiseks kompenseeritakse kõigile tarbijatele 50% elektri võrgutasust ning perioodil detsember 2021 kuni märts 2022 100% maagaasi võrgutasust.

Suuremamahulised uuringud ja analüüsid, arengudokumentide uuendamine:

- Perioodil 2022-2025 toimub „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ uuendamine.
- 2022. aasta alguses valmib Euroopa Komisjonist kaasatud rahastusel (ca 0,5 mln eurot) analüüs kliimanetraalse elektritootmise võimalustest Eestis.
- 2022. aasta keskel valmib analüüs kliimanetraalsest soojus- ja jahutusmajandusest Eestis.
- 2023. aasta I poolaastal peab Eesti Euroopa Komisjonile esitama uuendatud „Riikliku kliima- ja energiakava aastani 2030“ mustandi.
- 2024. aasta alguses valmib Euroopa Komisjonist kaasatud rahastusel (ca 0,5 mln eurot) analüüs gaasivõrgu dekarboniseerimise võimalustest Eestis.
- 2024. aasta I poolaastal peab Eesti Euroopa Komisjonile esitama uuendatud „Riikliku kliima- ja energiakava aastani 2030“.

Ettevalmistamisel on alljärgnevad uue EL eelarveperioodi (2021-2027) rahastutest (struktuurivahendid, õiglase ülemineku fond, EL taaste- ja vastupidavuskava) kaasrahastatavad meetmed, mis hakkavad on tulevikus energeetika ja maavarade programmis kajastuma.

- Struktuurivahendid:
  - Kaugküttesüsteemide ja katelseadmete renoveerimise ja rajamise toetamine – 22,5 mln eurot.
  - Biometaani kasutuselevõtu soodustamine – 12 mln eurot.
- Õiglase ülemineku fond:
  - Ida-Virumaal kaugkütte taastuvkütustele ülemineku toetamine – 20 mln eurot.
- EL taaste- ja vastupidavuskava:
  - Vesiniku terviktehnoloogiate kasutuselevõtu edendamine – 50 mln eurot.
  - Elektrivõrgu tugevdamise programm taastuenergia tootmisvõimekuse tõstmiseks ning kliimamuutustega (nt tormid) kohanemiseks – 30 mln eurot.
  - Tööstusaladel taastuvelektri kasutuselevõtu hoogustamise programm – 7 mln eurot.
  - Energia salvestamise pilootprogramm – 8 mln eurot.

2. Programmi juhtimiskorraldus

Energeetika ja maavarade programmi eest vastutab energeetika ja maavarade asekanstler. Programmijuhi ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine, programmi ja tulemusvaldkonna arengukavade väljatöötamine ning infovahetuse korraldamine.

Programmi sisulise koostamise, elluviimise ja seire eest vastutavad energeetika ja maavarade osakonnad.

Energeetika ja maavarade programm on muuhulgas seotud järgmiste riiklike strategiadokumentidega:

- Energiamaajanduse arengukava aastani 2030;
- Strateegia “Eesti 2035”;
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“;
- Kliimapoliitika põhialused aastani 2050;
- Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030;
- Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia;
- Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035;
- Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035.
- Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050

Valdkonna eest vastutav minister esitab programmi eelnõu Rahandusministeeriumile üks kord aastas ning see avalikustatakse MKM-i veebilehel. Pärast programmi kinnitamist koostatakse programmi rahastamiskava. Programmi tulud, kulud ja finantseerimistingimused kinnitatakse riigieelarve seadusega ning meetmete eelarved ministri liigendusega. Programmi seire toimub vähemalt kaks korda aastas. Energeetika ja maavarade osakonnad koostavad igal aastal programmi rakendamise kohta tulemusaruande.

Energeetika ja maavarade programmi täitmisel tekib mitmeid koostööpunkte ministriumide ja nende valitsemisala asutustega. Kõige sagedamini on koostöö järgmiste üksustega seoses nimetatud teemadega:

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium:
  - Ehitus- ja elamuosakond;
  - Transpordi arengu ja investeeringute osakond;
  - Teede- ja raudteeosakond;
  - Kriisireguleerimise osakond;
  - Välisvahendite osakond;
  - Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakond;
  - Majandusarengu osakond;
  - Ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna osakond;
  - Maavara osakond;
  - Sihtasutus KredEx;
  - Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet;
  - AS Eesti Varude Agentuur.
- Rahandusministeerium:
  - Riigivara osakond;
  - Planeeringute osakond;
  - Riigieelarve osakond;
  - Regionaalarengu osakond;
  - Riigi Kinnisvara AS;
  - Statistikaamet.
- Justiitsministeerium:
  - Õiguspoliitika osakond.
- Sotsiaalministeerium:
  - Rahvatervise osakond.
- Siseministeerium:
  - Pääste- ja kriisireguleerimise poliitika osakond.
- Keskkonnaministeerium:
  - Kliimaosakond;
  - Looduskaitse osakond;
  - Metsaosakond;
  - Merekeskkonna osakond;
  - Keskkonnakorralduse osakond;
  - Keskkonnatehnoloogia osakond
  - Välisõhu ja kiirgusosakond;
  - Keskkonnaamet ja Keskkonnainspeksioon.
- Haridus- ja teadusministeerium:
  - Teadusosakond;
  - Sihtasutus Kutsekoda.
- Maaeluministeerium:
  - Maakasutuspoliitika osakond.

Energeetika ja maavarade valdkondade poliitika kujundamisel tehakse aktiivset koostööd kõikide energeetika ja maavarade valdkondade teenuse pakkujatega (nt mäetööstus-, elektri- ja gaasiettevõtjad). Eraldi on moodustatud valdkonna huvirühmade esindajatest koosnev MKM energeetikanõukogu ja taastuvenergia nõukoda ja meretuuleenergia hoogustamise töörühm.

Otsesed seosed teiste tulemusvaldkondadega on transpordis alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamisel ja motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamisel. Lisaks sõidukipargi ökonoomsuse suurendamine ja tõhususe väljaarendamine. Elamumajanduse raames on otsene seos olemasoleva hoonefondi energiatõhususe suurendamise ja uute hoonetega seotud eeldatava energiatõhususe suurendamisega.

3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

3.1 Programmi eesmärk

Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalasid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Eesti energiamajanduse ning maapõueressursside haldamise ja kasutamise areng peab olema kooskõlas ELi pikaajaliste energia- ja kliimapolitiika eesmärkidega, panustama Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

3.2 Programmi mõõdikud

Programmi mõõdik energeetika osas ühtib energeetika tulemusvaldkonna mõõdikuga ja on Maailma Energeetikanõukogu poolt välja arendatud riikide energiapolitiika jätkusuutlikkuse indikaator *Energy Trilemma Index*⁴, mis iseloomustab riigi energiamajandust läbi kolme aspekti: energiajulgeolek, energia kättesaadavus ja taskukohasus ning energeetika keskkonnamõju. Indeksi alusel reastati 2021. aastal 101 riiki maailmas ning Eesti oli selles järjestuses 20. kohal tulemusega ABB. Seetõttu on tabelis 1 sihttase ABD asendatud uue sihttasemega ABB.

Iga indeksi täht väljendab riigile antud hinnet vastavas kategoorias. Esimene täht kirjeldab energiajulgeoleku olukorda riigis, teine energia kättesaadavust ning taskukohasust ning kolmas energeetika keskkonnamõju. Tähega “A” kirjeldatakse parimat tulemust – st parim tulemus kõigis kategooriates oleks väljendatud kui AAA. Kõige kehvem tulemus väljendatakse tähega „D“.

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Soodsa hinnaga ja keskkonnanõudeid arvestav kütuste ja energia kättesaadavus tarbijale Allikas: Maailma Energeetikanõukogu	ABB	ABB	ABB	ABB

⁴ <https://trilemma.worldenergy.org>

3.3 Programmi eelarve

Tabel 2. Programmi eelarve

Eelarve jaotus	2022	2023	2024	2025
Kulud	-54 972 628	-32 996 764	-47 168 417	-47 790 818
sh välistoetused ja kaasrahastus	-26 990 889	-15 089 000	-31 512 267	-36 912 067
investeeringud	-779 967	-554 167	-504 167	-504 167
sh välistoetused ja kaasrahastus	-205 800	-15 000	0	0
Mitterahalised kulud	-76 122	-74 641	-74 641	-74 641
Programmi eelarve kokku	-55 828 717	-33 625 572	-47 747 225	-48 369 625

4. Olukorra lühianalüüs

Käesolevas programmis kirjeldatu hõlmab energeetika ja maavarade valdkondade tegevusi, mis on seotud või mõjutavad energia tootmist, ülekannet ja jaotamist ning tarbimist ning maapõueressursside (sh maavarade) haldamist ja kasutamist ning geoloogilise kompetentsi arendamist. Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtunud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

Eesti energiaga varustamise kindlus on väga hea: ELis on Eesti sõltuvus energiakandjate impordist üks väiksemaid, lisaks põlevkivile kindlustab omamaiste energiaallikate kõrge osakaalu taastuvenergia – biomass, tuul ja soojuspumpade abil saadud soojus. Elektrienergia, gaasi, vedelkütuste ja tahkekütuste pakkujate paljusus on taganud tarbijatele turupõhised energia hinnad. Kaugkütte hinnaregulatsioon on taganud jätkusuutliku kaugküttesüsteemide toimimise, kus on tarbijate ja teenusepakkujate huvid tasakaalustatud. Maapõue valdkond ja maavarade kasutuselevõtt on tihedalt seotud riigi keskkonna-, majandus- ja julgeolekupoliitikaga, mis on oma huvides sageli vastandlikud, aga eesmärk on kasutada maapõue ja seal leiduvaid maavarasid Eesti ühiskonnale suurimat väärtust looval moel, arvestades sotsiaal - majanduslikke, julgeoleku, geoloogilisi ja keskkonnaalaseid aspekte. Pikas plaanis tuleb Eesti energiamajanduses ja maapõue kasutamisel järjepidevalt tegeleda energeetika ja maavarade kasutusest tingitud keskkonnamõjude vähendamise, tõhusama ning säästlikuma energiatarbimise ja -tootmise edendamise ja varustuskindluse hoidmisega kõrgel tasemel.

Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtunud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

Programmi meede „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“ koosneb neljast olulisest programmi tegevusest ning nendeks on elektrivarustuse tagamine, gaasivarustuse tagamine, transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine ning soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne.

Igale programmi tegevusele vastab üks konkreetne teenus:

Elektri- ja gaasivarustuse tagamise teenuseks on elektri- ja gaasi varustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine.

Eesti elektriturg avanes täielikult kõigile tarbijatele 2013. aasta alguses ja koos elektrituruga avamisega lõppes elektri hinna reguleerimine ning kõigil elektritarbijatel tekkis võimalus osta elektrit elektriturul konkureerivatelt erinevatelt pakkujatel. Täna kujuneb elektrienergia hind Põhja- ja Baltimaade ühisel elektriturul elektri tootjate pakkumise ning tarbijate nõudluse tasakaalupunktis. Eesti ja Soome vaheline kõrgepinge alalisvooluühendus EstLink 1 ja EstLink 2 kolmekordistas Balti- ja Põhjamaade vahelised elektri ülekandevõimsused ning tänu sellele on Eestist ja Soomest saanud sisuliselt üks turupiirkond. Elektriturug on käivitunud ootuspäraselt. Elektrimajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbijate elektri hindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise. Elektri tootmises kasutatakse otseste primaarkütuste kasutamise kõrval ka tootmisjääke. Elektri tootmisel kasvab kütusevabade jm taastuvate energiaallikate osakaal (2019. a tase 22%). Elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise eesmärgiks on, et väljakujunenud elektri tootmise portfelli peab olema konkurentsivõimeline regionaalsel elektriturul täiendavate subsideerimisteta ning toetused elektri tootmisele oleks erandlikud ja vajaduspõhised kriitilise tootmisvõimekuse tagamiseks ning Eesti teadus- ja arendustegevuse seisukohalt potentsiaalsete uute tootmistehnoloogiate turule aitamiseks. Eesmärk on saavutada 2025. aastaks olukord, kus Eesti elektri ülekandevõrk on sünkroniseeritud ELis asuva sünkroonalaaga. Elektrivõrkude arendamine ei tohi kaasa tuua ülemäärast survet tariifile. Valdkonda suunatakse läbi õigusaktides (eelkõige elektrituruseadus ning selle alusel kehtestatud õigusaktid) sätestatu. Õigusaktide (eriti seaduse) muutmine võtab aega, mistõttu on teenuse osutamisel kriitilise tähtsusega omada vaadet ning ülevaadet elektrituruga suundumustest. Nii on võimalik tagada, et Eestis kehtivad õigusaktid ei takistaks elektrivaldkonnas innovatsiooni, kuid samal ajal tagaksid, et muutused toimuksid sujuvalt.

Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise seisukohast on oluline, et Eestis oleks tagatud gaasi varustuskindlus ja tõhus turukorraldus.

Alates 2014. aastast, kui valmis Leedus Klaipeda veeldatud gaasi terminal, on avanenud Eesti turuosalistele võimalus gaasi impordiks täiendavast tarneallikast, kus gaasi hind ei ole seotud naftatoodete hinnaga, vaid kujuneb välja hetketurul. Gaasiturul konkurentsi edendamiseks on olnud oluline tagada gaasi müügitgevusest sõltumatu ülekandesüsteemi halduri olemasolu. Konkurentsi tekitamiseks oli omandiline eraldamine vajalik, kuna muidu oleks puudunud kindlus, et omandiliselt eraldamata maagaasi ülekandeteenuse osutaja teeks piisavalt investeeringuid konkureerivatele maagaasi tarnijatele ülekandevõrgule ligipääsu tagamiseks. Riik peab koostöös neutraalse ja sõltumatu gaasi süsteemihalduriga panustama gaasi varustuskindluse, sealhulgas tarnehäiretega toimetuleku võimekuse suurendamisse ning tarneahelate mitmekesistamisse. Tarneahela mitmekesistamise ja tõhusa konkurentsi eelduseks on tihe koostöö naaberriikidega ning perspektiivis ühiste toimeprintsipiiride alusel toimiv kolme Balti riigi ja Soome gaasituruga, mis on ühendatud Poola kaudu Kesk-Euroopa gaasituruga. Mitmekesistatud tarneahel on aluseks gaasi hinna konkurentsivõimele võrreldes alternatiivsete kütustega ning võtmeküsimuseks tarbimismahtude suurenemisel. Gaasi varustuskindluse tagamiseks on oluline roll Soome-Eesti vahelisel gaasiühendusel Balticconnector, mis alustas tööd 2020. aastal. Hetkeolukord gaasi varustuskindluse tagamisel on hea, aga programmis ettenähtud tegevused aitavad muuhulgas kaasa sellele, et aastaks 2022 on loodud Poola ja Leedu vaheline gaasiühendus, mis aitab kaasa Eesti energiasõltumatuse suurenemisele ning Eesti gaasiturug on üks osa Balti riikide ja Soome ühiselt toimivast gaasiturust.

Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine on täna reguleeritud vedelkütuse- ja vedelkütusevaru seadusega. Vedelkütuste varude, milleks on peamiselt mootoribensiin ja diislikütus, moodustamiseks ja haldamiseks on loodud AS Eesti Vedelkütuse Agentuur (OSPA). Eestis asub täna kohustuslikust varust umbes 50%. Eesti liitus Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA) 2014. aastal ja sellega seonduvalt lähtutakse varude hoidmisel lisaks vedelkütusevaru seadusele ka IEA energiaprogrammi käsitlevast kokkuleppest. Tänapäevases olukorras tuleb üha enam arvestada geopoliitilisest olukorrast tingitud mõjudega kütuse tarnetele. Oluline on pöörata tähelepanu suutlikkusele tagada tarnetaskuse ilmnemisel tõhus riikidevaheline info liikumine ja kütuse võimalikult kiire tarnimine kütuse edasimüüjatele. Programmis ettenähtud tegevused aitavad kaasa transpordikütuste valdkonna paremale reguleerimisele ja vedelkütuse varu hoidmise korraldamisele. Olulisel kohal on energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine IEA raames. Vedelkütuse varu poliitika peab tagama IEA liikmesriigi poolt võetud kohustused ja EL direktiivis sätestatud kohustused.

30. juulil 2020. a otsustati keskne varu moodustamise ja hoiustamise valmisolek elanikkonna varustuskindluse tagamiseks läbi AS-i Eesti Varude Keskuse (edaspidi EVK) loomise alates 2021. a. juulist. Alates 01. juulist 2021. aastal alustas tööd AS Eesti Varude Keskus (edaspidi EVK) kelle vastutusallas on riigi keskse tegevusvaru haldamine elanikkonna varustuskindluse tagamiseks. EVK moodustati OSPA ülesannete laiendamise kaudu ning hakkab tegelema lisaks kütuse valdkonna varu haldamisele ka toidu, käsimüügiravimite (sh retseptiravimite ja meditsiinitarvikute), isikukaitsevahendite ja esmatarbekaupade varu moodustamise, ja edaspidise haldamisega ning vastutab varude. EVK hakkab vastutama varu moodustamise, hoiustamise, kvaliteedikontrolli teostamise, uuendamise ning kasutusele võtmise ja jaotamise logistika korraldamise eest. Lisaks seirab EVK varuga seotud majandussektorite toimepidevust.

Transpordikütuste turukorralduse osas oleme väljumas konservatiivsest turukorraldusest, turule sisenevad uued kütused (gaaskütused, suurema biokomponendi sisaldusega kütused, sellest tulenevalt käsitletakse „vedelkütuse“ turukorralduse asemel „transpordikütuste“ turukorraldust, tulevikus muudetakse ka vedelkütuse seadus transpordikütuse seaduseks). Eelpool väljatoodust lähtuvalt korraldatakse Eesti turukorraldus selliselt ümber, et uued kütused turule ära mahuksid (näiteks kütuste märgistamine, tarbijate teavitamine, biokütuse tarbimisse lubamise kohustuse paindlikumaks muutmine). Üha suuremat rolli etendavate alternatiivkütuste turule tuleku soodustamiseks loob riik kõigile kütuse müüjatele avatud ja läbipaistvad võimalused alternatiivkütuste turule paiskamiseks ja nendest toodetud statistikaga kauplemiseks (statistikaga kauplemise platvorm) ning aitab ületada turubarjääre (gaasiliste kütuste kasutamise investeringutoetused).

Soojusenergia tõhusa tootmise ja ülekande valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada, et soojusmajanduses rakendatavad poliitilised valikud ja rakendatavad meetmed lähtuksid eesmärgist, et soojusmajandus on pikaajaliselt jätkusuutlik ega vaja tavapärasele majandustegevusele täiendavaid investeerimis- ega tegevustoetusi. Oluline on liikuda suunas, kus soojust toodetakse valdavas enamuses kohalikest ja taastuvatest kütustest ning kütusevabadest energiaallikatest ning maksimaalses ulatuses kasutatakse ära jääk- ja heitsoojust. Igapäevaselt tehakse tööd sellega, et saavutada programmis ettenähtud eesmärk vähendada imporditava kütuse kasutamist soojuse tootmiseks. Selleks on vaja investeerida hoonete

energiatõhususse ja soojuse tootmise ja edastamise efektiivsemaks muutmiseks ning jää- ja heitsoojuse tõhusasse kasutusse. Imporditavate kütuste asemel peab kasutama järjest rohkem kodumaiseid kütuseid, sh biomass ning leidma majanduslikult põhjendatud viise hoonete ja tööstuse toodetud jääk- ja heitsoojust. Töö kaugkütteregulatsiooniga peab andma tulemuse, et see ei piiraks majanduslikult odavamate lahenduste konkureerimist kaugküttega, soodustaks taastuvate allikate ja jääk- ja heitsoojuse kasutuselevõttu ja energiatõhusust. Samuti peab igapäevase töö tulemusena jõudma selleni, et kodumajapidamises toodetakse aastas 2050 soojust kohalikest kütustest parimat võimalikku tehnoloogiat kasutades. Kaugküteturu arengut pärssivaks teguriks on hetkel veel motivatsiooni puudumine soodsamate kaugküttelahenduste leidmiseks ja sisemise efektiivsuse kasvuks. Kaugkütte hinnaregulatsioon ei motiveeri soojuse tootjaid otsima lahendusi, kuidas saavutada madalamaid kaugküttehindasid ning panustada senisest enam innovatsiooni. Kahjuks ei kajastu ettevõtte paremates majandustulemustes investeeringud, mis võimaldavad soojusenergia lõpptarbija hinda vähendada või suunata tarbijate tarbimisharjumusi selliselt, et vähendada tipunõudlusest tingitud investeeringuvajadusi. Kogu saavutatav efekt suunatakse ikka veel tarbijatele. Osade kaugküttepiirkondade jätkusuutlikkus on nii ettevõtjate kui ka Konkurentsiameti hinnangul kaheldav ja siin on oluline leida koos ettevõtjatega uusi lahendusi. Soojusettevõtjate tegevus peab kooskõlas regulatsiooni muutmisega jätkuvalt panustama kaugkütte hinna konkurentsivõimelisusse. Kaasatakse üha rohkem kohalike omavalitsusi, et välja selgitada tegelik energiasääst ja sellega seotud investeeringute ulatus.

Programmi meede „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine“ koosneb kahest programmi tegevusest: taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ning energiatõhususe suurendamine.

Programmi tegevuse - taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises teenused on:

Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Teenuse sisuks on Eesti taastuvenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt riiklikele strateegiadokumentidele ja ELis kehtestatud õigusaktidele. Tegevusse kaastakse erinevaid taastuvenergia valdkonnas tegutsevaid huvitatud osapooli nii Eestist kui ka välismaalt. Teenuse raames toimub regionaalne ja rahvusvaheline koostöö taastuvenergia valdkonnas. Koostatakse ja kaitstakse Eesti seisukohti EL taastuvenergia valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Iga-aastaselt tuleb taastuvenergia alastest edusammudest raporteerida Euroopa Komisjonile. Toimub taastuvenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmete väljatöötamine kui ka rakendamise jälgimine. Lisaks on koostatud riiklik energia- ja kliimakava ning aruandlus selle rakendamisest, õigusaktid, Eesti seisukohad, memod, meetmed ja arengukava. Riikliku energia- ja kliimakava tuleb teatud ajaperioodi jooksul uuendada, mille käigus korrigeeritakse ka taastuvenergia eesmärke, lisatakse meetmeid ja kaardistatakse eesmärkide saavutamise trajektoore.

Saavutamaks taastuvenergia eesmärke on tellitud ja tellimisel erinevaid teemapõhiseid uuringuid kaardistamiseks progressi ning eesmärkide saavutamiseks parimaid sh kulutõhusaid viise.

2021. aastal jätkub aktiivne töö taastuvenergia direktiivi ülevõtmiseks, mille eesmärgiks on edendada laialdast taastuvenergia kasutuselevõttu, seatakse uued ambitsioonikamad eesmärgid (taastuvenergia kogus lõpptarbimises). Direktiiv peab olema üle võetud 2021 juunikuuks ja sellega

seonduvalt tuleb muuta umbes viite seadust, mis on seotud nii energeetika valdkonnaga, kui ka planeerimise ja kohalike omavalitsuse tööd reguleerivate seadustega.

Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu

Katelseadmete ja soojustrasside renoveerimise projekte rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027” prioriteetse suuna „Energiatõhusus” meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne” (edaspidi *meede*) fondist, eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. MKM töötab välja nõuded ja tingimused, mis on aluseks toetuse saamiseks ning teostab projekti rahastamise osas järelevalvet. Vanad renoveerimata kaugküttesüsteemid on ebaefektiivsed ja lisaks suurtele energiakadudele toimub nendes ka keskkonnasaaste ning tootmine on ebaefektiivne. Paljud soojusenergia tootmise ja ülekandega tegelevad ettevõtjad on aru saanud, et olles valmis katelseadmeid renoveerima, on võimalus jätkata tegevust ja saavutada renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO₂ vähenemine aastas.

Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIK ja Elering kaudu

Teenuse eesmärk on aidata kaasa biometaaniga ja teiste alternatiivsete kütuste (sh elektromobiilsuse) tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki, et aastaks 2020 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 10 protsenti ning aastaks 2030 vähemalt 14%. Ilma riikliku toetuseta on täna veel taastuenergia kasutuselevõtt liiga kallis ja jääks seetõttu arendajate poolt välja töötamata. MKM-s on välja töötatud aluspõhimõtted, mille alusel KIK ja Elering saavad taotlejatele toetust maksta. MKM koostas õigusaktid toetuste tingimuste ja jagamis põhimõtete, teeb koostööd rakendusasutustega, osaleb hindamiskomisjoni töös ja teostab seiret kogu projekti läbiviimise kohta. Tänu antud projekti saadud teabele on MKM-l võimalik välja töötada uusi meetmeid ja arendada taastuenergia kasutuselevõttu transpordis ning eemaldada sellega seonduvaid turutõkkeid.

Taastuenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise

Teatistes „Riiklikus energia- ja kliimakava aastani 2030“ on täpsustatud Eesti taastuenergia (sh taastuvelektri) eesmärgid. Aastaks 2030 peaks taastuvelektri osatähtsus suurenema 40%-ni elektri summaarsest lõpptarbimisest. MKM tegevuseks on teha tööd selle nimel, et kui käivituvad edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni. Igapäevase tegevuse raames koordineeritakse taastuenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteeringuid Eesti taastuenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklike vajadusi ületava taastuenergia potentsiaali ärakasutamine üleeuroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Toimub pidev koostöö taastuenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega koordineerida paindlike koostöömehhanismide rakendamist. Tähtis on juhtida paindlike koostöömehhanismide alast müügitööd ja tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine.

Hoogustamiseks meretuuleparkide rajamist Eestis oleme alustanud Eesti-Läti ühise meretuulepargi eelarenduse projektiga. Eelarendamise all mõtleme meretuulepargi rajamise eeltöid (sh eeltööd

võrguga liitumiseks) kuni hoonestusloa saamiseni (k.a.). Hoonestusloaga ala pannakse enampakkumisele. Nii tagame, et mereala loob ühiskonnale suurimat (parimat) kasu. Selline enampakkumine saaks esialgsel hinnangutel toimuda mitte varem kui aastatel 2025-2026. Kavandatava meretuulepargi suuruseks on 700...1000 MW ning selline meretuulepark on plaanitud valmima hiljemalt 2030. aastal. 40% kasutusteguri juures (lähitulevikus kasutustegur on pigem 50+% ning mis on antud sektoris tänu tehnoloogia kiirele arengule on ajas kasvav) toodetakse sellisel juhul ca 3,5 TWh/aastas elektrienergiat, mis moodustaks ca 40% Eesti aastasest elektritarbimisest.

Meretuulepargi rajamine ühisprojektina (st koos Lätiga) tagab varustuskindluse ja tarbijatele parima hinnaga taastuvenergia ning võimaldab uuringute ja võrguühenduste rajamiseks kasutada EL kaasrahastust. See ühisprojekt toetab ka olemasolevaid projekte ning võimaldab siia meelitada täiendavaid investeeringuid, andes rahvusvaheliselt selge signaali, et riik on üle minemas taastuvenergiale ning järgmiste aastakümnetel on meretuuleenergia arendamine prioriteediks. Juhul kui ühisprojekti raames saab võimalikuks EL kaasrahastusel võrguühenduse rajamine, muutub võrguga liitumine soodsamaks ka teistel samas piirkonnas olevatel projektidel (näiteks Eesti Energia, Saare Wind, Tuuletraal jms). Eesmärgiks on, et ka teistel tuuleparkidel liiguks mõistlikuim liitumispunkt maismaalt merele, tuulepargile lähemale, ning võrgu külge oleks tulevikus võimalik liita ka teiste riikidega täiendavaid lisäühendusi.

Meretuuleparkide rajamise hoogustamiseks kogu regioonis on vaja merre rajada energia ülekandevõrk/-võrgud. Oleme alustanud koostööd Eleringiga Läänemere energiavõrgu kontseptsiooni välja töötamisega. Mere-energiavõrk loob eeldused tuuleenergia suuremahuliseks tootmiseks, mis omakorda suurendab Eestis pikaajalist varustuskindlust ja elavdab majandust, parandab Eesti konkurentsivõimet turupõhise ja kliimanetraalse energiatootmise arendamise kohana. Järgneval perioodil on vajadus leida parimad lahendused ning võimalused kuidas selle protsessiga Eestile ja turuosalistele maksimaalselt kasu luua. Ühtlasi on mereenergiavõrgu kapitalimahukuse ning keerukuse tõttu oluline saavutada kogu regiooni poliitikakujundajate poolehoid võimaliku kontseptsiooni loomisel sh ajakohaste planeerimisprotsesside algatamiseks ja esmaste uuringute tegemiseks. Selle saavutamiseks näeme, et Eestil oleks võimalik võtta regioonis mere-energiavõrgu kontseptsiooni arendamises teiste Läänemeriiriikide kaasaja rolli, et vajaminevaid tegevusi paremini planeerida ning ellu viia sh BEMIPi (Baltic Energy Market Interconnection Plan) koostööformaadis.

Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised

Esimesed kaks vähempakkumist on välja kuulutatud ning tulemused on selgunud 2020.a. Vähempakkumiste korraldamise eesmärgiks on saada taastuvelektrit tarbijate jaoks parima hinnaga. Esimene vähempakkumine korraldati elektrituruseaduse § 59⁶ lõike 1 alusel, mille eesmärgiks oli saada turule täiendavalt 5 GWh/a ulatuses taastuvast energiaallikast energiat. Esimesel vähempakkumisel osales 13 ettevõtjat 17 tootmisseadmega. Pakkumiste kogumahuks oli 16,28 GWh. Kõigi pakkujate pakutud toetusmäärad olid vahemikus 58,39–89,87 eurot megavatt-tunni eest. Toetusmäär koosneb kuu keskmisest elektrituru börsihinnast ja toetuse summast. Vähempakkumise tulemusel osutuks võitjaks viis ettevõtet kuue tootmisseadmega. Nende viie pakkuja pakutud toetusmäär vahemikud olid 58,39–69,2 eurot megavatt-tunni eest. Teisel

vähempakkumisel osalesid 27 päikesest taastuvenergia tootmiseadet ning pakutud energiahulk ületas soovitatavat mahtu neljakordselt. Võitjaks osutus kuus ettevõtet seitsme tootmisüksusega. Võitjaks kujunenud pakkumiste vahemikud olid 54,7-57,38 eurot megavatt-tunni eest, mis koosneb keskmisest börsihinnast (näiteks 2019. aasta keskmine börsihind oli 45,86 eurot megavatt-tunni eest) ja sellele lisanduvast toetuse summast. Taastuvenergiatasu makstakse tootjale 12 aastat.

Kavandamisel on 2021 aastal 450 GWh ja 2023 aastal 650 GWh tehnoloogianeutraalset taastuvenergia vähempakkumuse oksjonit. Lisaks on kavandamisel 500 GWh mahus juhitavale taastuvelektrienergia vähempakkumise oksjon.

Energiatõhususe suurendamise teenused on:

Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiatõhususe suurendamiseks ja energia säästmiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Programmi eesmärgi täitmisel hoiame ära lõpptarbijale müüdava energia koguse kasvu, väheneb majanduse energiamahukus ning riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine on efektiivsem. Olulisel kohal on valdkonna poliitika kujundamisel Eesti seisukohtade koostamine ja kaitsmine EL energiatõhususe valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Energiatõhususe valdkond hõlmab riikliku energiasäästukohustuse täitmist energia säästmist edendavate meetmete kaudu, energiasäästukohustuse täitmise hindamist ning aruandluse esitamist riiklike energia- ja kliimakavade eduaruannete raames. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks veel avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tagatud on tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse tõhustamist. Valdkonnas on olulisel kohal ka tarbijate teadlikkuse tõstmine nende seadmete, sõidukite ja hoonete energiatarbimise kohta. Energiatõhususe valdkonna tegevused edendavad riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustavad majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste ja digitaalsete lahenduste rakendamisel.

Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu

Meetme raames renoveeritakse või uuendatakse tänavavalgustuse paigaldisi kasutades selleks struktuuritoetuste meetme „Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine” „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine” eesmärkide elluviimiseks mõeldud rahastamismudelit. Programmi eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Paljude kohalike omavalitsuste tiheasustusega ja ka hõredamalt asustatud piirkondades on täna veel kasutuses vanad, deformeerunud tänavalgustus taristu. Tänu meetmest saadavale toetusele tagavad renoveeritud või uuendatud tänavavalgustuse paigaldised tänavavalgustuses elektrienergia tarbimise vähenemise, renoveeritud tänavavalgustuspunktide arvu suurenemise ja arvestuslikku süsihappegaasi (CO₂) vähenemise aastas.

Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu

Tallinna linnas on veel korteriühistud ja -ühisused ning väikeelamute omanikud, mittetulundusühingud, kelle hooneid varustatakse elektriga vanal pingesüsteemil ja kõik need asuvad Elektrilevi OÜ võrgupiirkonnas. Vana pingesüsteem tähendab, et kasutusel on veel 3 x 220 V pingesüsteem, mida kutsutakse ka vanaks pingesüsteemiks. See 1930.–1960. aastatel väljaehitatud madalpingevõrk teenindab eelkõige Tallinna kesklinna, Kristiine ja Põhja-Tallinna, aga ka vanalinna maju. Selles aegunud võrgus tegeldakse pidevalt ainult rikete kõrvaldamisega ja sellest tulenevalt on oluline välja ehitada uue pingesüsteemiga elektrivõrk. Toetuse abil on võimalik asendada elektripaigaldiste üldosa nõuetekohase uue pingesüsteemi kaudu ehitades uued maandused, magistraalkaablid, paigaldatakse peajaotuskilp. Vana pingesüsteemi üleviimisel uuele pingesüsteemile väheneb elektri- ja tuleõnnetuse oht, uue pingesüsteemi rikkevoolukaitse aitab tõhusalt vältida elektrilöögi ohtu, sama peakaitsmega on võimalik tarbida kordades suuremat võimsust – enam ei löö korgid mitmeid elektriseadmeid korraga kasutades välja, vähem pingekõikumisi pikendab seadmete eluiga, uus elektrisüsteem on võimalik saada kuni 50% soodsamalt. Tegevust soovitakse jätkata aastani 2024. 2021. aastal on investeeringuute vajadus 150 000 EURi, 2022 – 2024 aastatel 200 000 EUR aastas. Toetusvajaduse suurenemist aastatel 2022 – 2024 nähakse ette seoses sihtrühmale eraldi võrgutasu komponendi rakendamisega, mis peaks tekitama üleminekuks täiendavat motivatsiooni.

Programmi meede maapõueressursside uurimine ja kasutamine maapõue valdkonnas sisaldab kahte tegevust, milleks on maapõueressursside uurimine ja kasutamine ning geoloogiline kaardistamine ning geoloogilise kompetentsi tagamine.

Tegevus Maapõueressursside uurimine ja kasutamine sisaldab kolme põhilist teenust:

Maapõue poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine

Seoses maapõuealase kompetentsi loomisega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis, mis oli üheks strateegiadokumendi „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ suunistest, sisaldab see teenus maapõueressursside uurimise ja kasutamise administreerimise korrastamist, maavarade kasutamise arengustrateegiate väljatöötamist ning uurimis-ja arendustegevuse tulemuslikkuse tõstmisele kaasa aitamist läbi õigusliku regulatsiooni, valdkonnaanalüüsi, partnerite ja sihtrühma kaasamise. Olulise osa moodustab teenusest geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamislubade menetluse käigus riigi huvi määratlemise ja vajadusel Vabariigi Valitsusele vastavate materjalide ettevalmistamine.

Ekspertarvamuste koostamine, konsultatsioonide andmine, valitsusasuste maapõuealane nõustamine

See teenus sisaldab suunatud eesmärgipäraste geoloogiliste uuringute läbi viimist, valitsusasutuste nõustamist maapõue ressursside uurimise ning haldamisega seotud küsimustes ning nõustamist maapõuepoliitika kujundamisel. Teenuse osutaja on Eesti Geoloogiateenistus, kuhu on koondunud vastava ala primad spetsialistid.

Maapõueressursside kasutuselevõtu ja väärindamise võimaluste uuringud

Teatavasti olid riiklikud geoloogilised uuringud pärsitud alates Eesti taasiseseisvumisajast ning nimetatud teenus täidab lünka, mis on valdkonna arengul tekkinud. Teenuse osutaja on Eesti Geoloogiateenistus, mis loodi Majandus ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas 2018 aastal.

Tegevus Geoloogiline kaardistamine ja geoloogilise kompetentsi tagamine sisaldab samuti kolme teenust, mida osutab Eesti Geoloogiateenistus.

Maapõueinformatsiooni kogumine, süstematiseerimine, haldamine ja avalikustamine

Teenuse alla on koondunud maapõue geoloogiline kaardistamine ja teemakaartide koostamine ning uuringute ja puursüdamike materjali kogumine, süstematiseerimine, säilitamine; samuti hõlmab teenus geoloogilise informatsiooni avalikuks kasutuseks kättesaadavaks tegemist. Kvaliteetse maapõuealase informatsiooni omamine on oluline pea kõigi keskkonnakasutusega seotud tegevuste planeerimisel, riskide hindamisel ja tegvuste elluviimisel. Olulisemad neist on uute maavarade kasutuselevõtt, loodus- ja põhjaveekaitse, veevarustuse, jäätmekorralduse ja ehitiste planeerimine ning keskkonnamõju hindamine. Piisavas mahus informatsiooni kogumine, sh geoloogilise baaskaardistamise käigus, on seetõttu riigi jaoks tähtis. Eestil on nii praegu kui ka tulevikus konkurentsivõimelisi ressursse, mille järele on maailmaturul nõudlus. Riigile on oluline saada ülevaade olemasolevatest ressurssidest, nende väärindamise võimalustest, saadavate toodete konkurentsiolekorrast, maapõue kasutamise kaasaegsetest keskkonna- ja tervisemõjudest, georiskidest jne. Eesti maapõue kohta on viimase 90 aasta jooksul kogutud mitmekülgne andmestik, millest valdav osa on tänaseni väärtuslik ja taaskasutatav nii teaduslikel kui rakenduslikel eesmärkidel. Riigi halduses olevatest geoloogilistest säilikutest kõige olulisemad on puursüdamikud. Hoiustatud puursüdamike kasutamine uute geoloogiliste ülesannete täitmisel alandab kavandatavate geoloogiliste tööde (geoloogiline kaardistamine, hüdrogeoloogia, maavarade uurimine) maksumust ja suurendab Eesti maapõue geoloogilise ehituse uurimise usaldusväärsust. Andmebaasid ei asenda puursüdamikke, sest varasemate uuringute andmed kajastavad uurimistööde tegemise aegset teadmiste taset ja on seotud iga konkreetse töö puhul selle eesmärgiga.

Avalikkuse maapõuealase teadlikkuse tagamine

Eesmärk on tagada avalikkuse parem teadlikkus valdkonnast, mis võimaldab sisulist diskussiooni tegevuste kavandamisel ja tekitab usalduse riigi ja arendajate tegevuse suhtes. Selleks tuleb teavitust suunata võimalikult paljudele huvirühmadele, kuid teavituse mahu ja sisu kavandamisel tuleb arvestada huvirühma puutumust valdkonnaga. Väljakutse on tagada usaldus riigi ja arendajate tegevuse suhtes. Selle eelduseks on avalikkuse objektiivne teavitatus, et tegevus lähtub parimast võimalikust teadmisest.

Maapõue valdkonna seirete ja uuringute läbiviimine

Teenuse hõlmab geoloogilisest keskkonnast tuleneva riskiga seotud uuringuid; veevarude uuringuid; põhjavee kvaliteedi uuringuid; põhjaveekogumite seisundi uuringuid; põhjaveeseireid; mereranniku seiret; seismoseiret; radooniseiret ning vajadusel seireandmete interpreteerimist ja nende baasil põhjendatud soovitusete ja arengutsenaariumide koostamist. Seireandmestikku tuleb

koguda, töödelda ja süstematiseerida selliselt, et see oleks kooskõlas riigi vajadustega ning pakuks piisavalt kvaliteetseid andmeid otsuste tegemiseks.

5. Meetmed, tegevused ja teenused

Energeetika ja maavarade programm koosneb kolmest meetmest – energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus; primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine ning maapõueressursside uurimine ja kasutamine.

5.1. Meede: „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“

Meetme eesmärk: Energiamajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbija elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise.

Tabel 3. Meetme „Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Tagatud on energiataristu N-1 kriteerium ⁵ Allikas: Süsteemihaldur Elering AS-i hinnang	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud
Tagatud on elektri- ja gaasituru toimimine Eestis Allikas: Konkurentsiameti hinnang, lähtuvalt aruandest elektri- ja gaasiturust Eestis ⁶	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud

Meede jaguneb neljaks programmiliseks tegevuseks.

5.1.1 Programmi tegevus „Elektri- ja gaasivarustuse tagamine“

Programmi tegevuse eesmärk: Elektri- ja gaasivarustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine.

Tabel 4. Programmi tegevuse „Elektri- ja gaasivarustuse tagamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	22%	20%	20%	25%	25%
Jaotusvõrgus katkestuste keskmine kogukestus minutites tarbimiskoha kohta aastas, minutit Allikas: Konkurentsiamet	157,9	<110	<110	<110	<110
Gaasituru kontsentreeritus (HHI) Allikas: Konkurentsiamet	7612 (2019)	4500	3750	3500	3500

Elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise teenuse osutamise eesmärgiks on tagada elektri varustuskindlus, kvaliteet ning mõistlik (nii tarbijate kui ka elektriettevõtjate vaates) hind. Lähil perioodil kujuneb parim elektri hind elektribörsil, aga on oluline, et Eestisse rajataks piisavalt uusi elektritootmisvõimsusi. Elektrimajandusega seotud tegevused on edukalt ellu viidud siis, kui kõik toimub sujuvalt (nt ei toimu järske hinnamuutuseid).

⁵ N-1 kriteeriumina käsitletakse olukorra hinnangut, kui üks suurim ühendus gaasi tarnimiseks katkeb. Kui katkemise korral on võimalik tärned ümber korraldada nii, et varustuses häireid ei teki, on N-1 kriteerium täidetud.

⁶ Vt näiteks

https://www.konkurentsiamet.ee/public/ETI_aruanded/Euroopa_Komisjonile/13._Elektri-_ja_gaasitur_u_aruanne_2017.pdf

Elektrivarustuse tagamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektrituru-alaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine (s.h direktiivide ülevõtmine), regionaalne ning rahvusvaheline koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Osaledes EL-i otsustusprotsessides tuleb kaitsta Eesti seisukohti elektrituru-alaste õigusaktide menetlemisel. Töötatakse välja elektriturumajandusega seotud arengudokumendid ning riiklikud meetmed.

Seoses elektrienergia hüppelise hinnatõusuga 2021. aastal rakendatakse perioodil oktoober 2021 kuni märts 2022 meedet, millega hinnatõusu leevendamiseks kompenseeritakse kõigile tarbijatele 50% elektri võrgutasust⁷.

Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamiseks ja selle elluviimise korraldamiseks

kujundatakse ja edendatakse gaasiturgu reguleerivat õiguslikku keskkonda vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja EL-i õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Gaasivarustuse seisukohast on oluline, et gaasi varustuskindlus on tagatud ja loob soodsa pinnase gaasi kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis. Turupõhimõtetele tuginev regulatsioon peab tagama kõigile tarbijatele gaasi võimalikult soodsa lõpphinna. Eesmärgiks on saavutada olukord, kus gaasiturul väheneb turukontsentratsioon ja vastav kontsentratsiooni tase (HHI) on võimalikult madal. Alates 2019. aastast on Eesti ja Läti gaasiturud tugevalt ühendatud. 2019. aasta andmetel on Eesti ja Läti ühise gaasituru HHI 7612. HHI on seda madalam, mida rohkem on gaasiturul müüjaid ja mida võrdsemalt on turg müüjate vahel jagunenud. Ühtlasi tuleb järjest rohkem panna rõhku gaasisüsteemi konkurentsivõimele ja sellega seotud taastuvat päritolu gaasiliste kütuste turu arendamisele.

Seoses maagaasi hüppelise hinnatõusuga 2021. aastal rakendatakse perioodil detsember 2021 kuni märts 2022 meedet, millega hinnatõusu leevendamiseks kompenseeritakse kõigile tarbijatele 100% maagaasi võrgutasust⁸.

5.1.2 Programmi tegevus „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada transpordikütuste valdkonnas aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkurentsitingimustes kujunev transpordikütuste hind; tagada vedelkütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes ELi õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.

Tabel 5. Programmi tegevuse „Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Regulatsioonile vastava kütusevaru olemasolu Allikas: AS OSPA	Olemas	Olemas	Olemas	Olemas	Olemas
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat %	5,15%	7,5%	9,0%	9,0%	9,5%
Transpordikütuste turul enamkasutatavate kütuste kvaliteet tagatud Allikas: Keskkonnaministeerium	Tagatud	Tagatud	Tagatud	Tagatud	Tagatud

⁷ <https://kik.ee/et/toetata-vegevus/vorgutasude-huvitamine>

⁸ <https://kik.ee/et/toetata-vegevus/vorgutasude-huvitamine>

Teenus: Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu, poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Programmi eesmärk täidetakse läbi transpordikütuse valdkonda ja vedelkütuse varu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Vedelkütusevaru peab riigil olema igal hetkel tagatud. Varu on igal hetkel olemas ulatuses, mis võimaldab riigil vedelkütuste tarneraskuse ilmnemisel tagada transpordisektoris kütuste kättesaadavus vähemalt kolmel järjestikusel kuul.

Taastuvate energiaallikate osakaal transpordis tarbitud energias on tagatud läbi siseriikliku õigusloome kehtestatud kohustuste. Õigusloome peab käima käsikäes turu arengutega. Piisavalt paindlik ja turuosaliste soove jälgiv õigusloome tagab võetud eesmärkide kindla ja kulutõhusa saavutamise.

Teenus: Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras

Alates 2022. aastast kajastatakse elanikkonnale kriisis tegevusvaru tagamise teenus edaspidi energeetika ja maavarade tulemusvaldkonnas, sest varu haldav ettevõtte loodi Eesti vedelkütusevarusid hallanud ettevõtte (Eesti Vedelkütusevaru Agentuur AS) baasil.

Teenus „Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras“ tagab elanikkonnakaitse kontseptsioonist ja hädaolukorrasest lähtudes vedelkütuse, toidu, esmatarbekaupade, isikukaitsevahendite ja käsimüügi humaan- ja veterinaarravimite varude olemasolu, korraldab nende igapäevast haldamist ja tagab nende kasutuselevõtmise kriisiolukorras. Lisaks seirab Eesti Varude Keskus varu hoidmisega seotud majandussektorite toimepidevust.

Tabel 6. Meetme „Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Toiduvarude moodustamine ja haldamine, varu/päevade arv Allikas: EVK	3	5	10	15	Pole määratud
Isikukaitsevahendite varu moodustamine ja haldamine, varu/päevade arv Allikas: EVK	0	30	30	30	Pole määratud

5.1.5 Programmi tegevus „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“

Programmi tegevuse eesmärk: Kaugkütte soodne hind on jõukohane kõigile tarbijatele, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja keskkonnasõbralikult. Kaugküte on tagatud ka kõige külmemal kütteperioodil.

Tabel 7. Programmi tegevuse „Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	52,3%	56,8%	57,6%	58,4%	59,1%

Teenus: Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada läbi kaugkütteturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi seadusandlusele soojusmajanduse jätkusuutlik areng. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Kaugkütteseaduse kohaselt on kaugküttesektor 100% riigipoolse regulatsiooni all. Regulatsiooni kohaselt peab soojusettevõtja tagama, et kaod soojusvõrgus oleksid minimaalsed. Õigusloome motiveerib soojusettevõtjat võtma kasutusele piisavad meetmed selleks, et kaugküttevõrgus oleks kasutusel piisavalt palju taastuvaid energiaallikaid ja soojuskadu võrkudes oleks minimaalne.

5.2. Meede: „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“

Meetme eesmärk: Primaarenergia tarbimine muutub oluliselt tõhusamaks. Primaarenergia tõhusama kasutuse eesmärgiks on saavutada olukord, kus Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum.

Tabel 8. Meetme „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,7	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	54,5	65,6	65,6	65,6	65,6

Primaarenergia tõhusama kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamise meede koosneb kahest programmilisest tegevusest: taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ja energiatõhususe suurendamine.

5.2.1. Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“

Programmi tegevuse eesmärk: muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdatavat energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“ jaguneb neljaks teenuseks ja nendeks on lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemel, energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu ja toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu.

Programmi tegevuse mõõdikud:

Tabel 17. Programmi tegevus „Energiatõhususe suurendamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,6 (2018)	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	71,8 (2018)	65,6	65,6	65,6	65,6

Teenus: „Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“

Teenuse eesmärk: Muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel; vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust; riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine; parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Tabel 19. Teenuse „Energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	33,6 (2018)	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	71,8 (2018)	65,6	65,6	65,6	65,6

Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiatõhususe suurendamiseks ja energia säästmiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Programmi eesmärgi täitmisel hoiame ära lõpptarbijale müüdava energia koguse kasvu, väheneb majanduse energiamahukus ning riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine on efektiivsem. Olulisel kohal on valdkonna poliitika kujundamisel Eesti seisukohtade koostamine ja kaitsmine EL energiatõhususe valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Energiatõhususe valdkond hõlmab riikliku energiasäästukohustuse täitmist energia säästmist edendavate meetmete kaudu, energiasäästukohustuse täitmise hindamist ning aruandluse esitamist riiklike energia- ja kliimakavade eduaruannete raames. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks veel avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tagatud on tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse tõhustamist. Valdkonnas on olulisel kohal ka tarbijate teadlikkuse tõstmine nende seadmete, sõidukite ja hoonete energiatarbimise kohta. Energiatõhususe valdkonna tegevused edendavad riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustavad majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste ja digitaalsete lahenduste rakendamisel.

Teenus: „Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu“

Teenuse eesmärk: Tänavavalgustuse arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis elektrienergia lõpptarbimise vähendamine üldise energiatarbimise valdkonnas, elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine.

Tabel 20. Teenuse „Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Riikliku toetuse abil renoveeritud või uuendatud tänavavalgustus paigaldiste arv Allikas: SA KIK	Pole määratud	14000	22000		

Koostöös Keskkonnainvesteeringute Keskusega läbiviidava meetme raames renoveeritakse või uuendatakse tänavavalgustuse paigaldisi kasutades selleks struktuuritoetuste meetme „Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine” „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine” rahastust. Programmi eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Projektist toetuse saamise aluseks on tingimused, mis näitab, kui palju väheneb tänavavalgustuses elektrienergia vähenemine, kui palju suureneb renoveeritud tänavavalgustuspunktide arv ja kui palju väheneb arvestuslik süsihappegaas (CO₂) aastas.

Meetme taotlusvoorud on lõppenud ning toimub edukaks osutunud projektides tööde teostamine ja väljamaksete tegemine⁹.

Teenus: „Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu“

Teenuse eesmärk: Tallinnas vanal pingesüsteemil (3x220V) olevate hoonete elektripaigaldiste üleminek uuele 3x230/400V pingesüsteemile, elamute elektri- ja tuleohutuse parandamine, elektrienergia võrgu kadude vähendamine.

Tabel 21. Teenuse „Toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu“ mõõdik (liitumispunkti)

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Vanalt pingesüsteemilt uuele pingesüsteemile üle viidud elamute arv Tallinna Kesklinnas, Vanalinnas, Kristiine ja Põhja-Tallinna linnaosas Allikas: SA Kredex	1928 (2015-2018)	750			

Programmi sihtrühmaks on Tallinna linna korteriühistud ja -ühisused ning väikeelamute omanikud, mittetulundusühingud, kelle hooneid varustatakse elektriga vanal pingesüsteemil ja asuvad Elektrilevi OÜ võrgupiirkonnas. Mujal piirkondades vanal pingesüsteemil olevaid hooneid enam ei ole. Programmi raames on võimalik asendada elektripaigaldiste üldosa nõuetekohase uue pingesüsteemi kaudu ehitades uued maandused, magistraalkaablid, paigaldatakse peajaotuskilp. Selle meetme jaoks eraldatud vahendid hakkavad lõppema (2022. aastal kasutatakse 2021. aastast üle kantud vahendeid).

5.2.2. Programmi tegevus „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega

⁹ <https://www.kik.ee/et/toetatav-tegevus/tanavavalgustuse-taristu-renoveerimine>

konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpp- ning primaarenergia tarbimises, kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Lisa 9. Programmi tegevuse „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	52,7%	56.8%	57.6%	58.4%	59.1%
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	22 %	20%	20%	25%	25%
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat	5,1%	7.5%	9.0%	9.0%	9,5%

Soojuse tõhusamaks tootmiseks viiakse katlad üle efektiivsematele kütustele või vahetatakse/renoveeritakse need kasutuskütust muutmata. Vajadusel minnakse üle lokaal- või kohtkütusele, lisaks installeeritakse üha enam efektiivseid soojuspumpasid, mis panustavad hoonete energiatõhususse ja taastuvenergia eesmärkidesse. Elektrienergia tootmise arendamiseks suletakse vajadusel keskkonnanõuetele mittevastavad tootmisvõimsused, rajatakse uusi koostootmisjaamu. Olulist rolli mängivad uued, biomassil töötavad elektri jaamad. Seadusandluse muutmine elektrienergia tõhusa tootmise tagamiseks ja taastuvelektri osakaalu suurendamiseks, seadusandluse muutmine tootmisvõimsuste piisavuse tagamiseks koos välisühendustega (N-1 1 kriteeriumi täitmine), olemasolevates elektri jaamades kasutatavate kütuste valiku võimaluste suurendamine sh biokütuste kasutamine, elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine ning teadus- ja arendustegevus, on väga tähtis. Alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis panustab oluliselt nii taastuvenergia transpordisektoris kasutamise suurendamisse kui ka metaankütuste osakaalu tõusu maanteeõidukite energiatarbimises. Selleks tuleb ettevõtjatele ja investoritele luua motiveeriv majanduskeskkond biokütuste ja teiste alternatiivkütuste tootmiseks ja tarbimiseks (sh elektromobiilsuse edendamine ja madala süsinikusaldusega kütused), tagada pikaajaline investeringukindlus riigi maksupoliitikaga, analüüsida avalikus sektoris alternatiivkütuste kasutamist.

Programmi tegevus „Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ koosneb viiest erinevast teenusest, milleks on taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu, riiklik toetus taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Elingi kaudu, taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise ning taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised.

Teenus: „Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“

Teenuse eesmärk: Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpptarbimises ning primaarenergia tarbimises kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlike lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Tabel 10. Teenuse „Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihhtase 1 (2022)	Sihhtase 2 (2023)	Sihhtase 3 (2024)	Sihhtase 4 (2025)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	31,9%	20%	20%	25%	25%

MKMi ülesandeks on riigi taastuenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt ELi tasandil kui ka siseriiklikul tasandil vastuvõetud kavadele, õigusaktidele ja eesmärkidele, kaasates selleks taastuenergia valdkonnas tegutsetud huvitatud osapooli nii Eestis kui ka välismaal. Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamiseks ja elluviimise korraldamiseks töötatakse välja taastuenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmed. Oluline tegevus on Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Teenus: „Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu“

Teenuse eesmärk: Kaugküttesektori arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.

Tabel 11. Teenuse „Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase	Sihhtase 1 (2022)	Sihhtase 2 (2023)	Sihhtase 3 (2024)	Sihhtase 4 (2025)
Renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, MW Allikas: SA KIK	15 (2016)	65	150		
Renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus, km Allikas: SA KIK	25 (2016)	110	137,5		

Programmi tegevust rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020” prioriteetse suuna „Energiatõhusus” meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne” (edaspidi *meede*) fondist, eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. Programmi tegevuse tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu. Programmi väljundnäitajaks on kas renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO₂ vähenemine aastas.

Meetme taotlusvoorud¹⁰ on lõppenud ning perioodil 2022–2023 toimuvad vajalike tööde teostamine ja väljamaksed.

Teenus: „Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu“

Teenuse eesmärk: Biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamine ning biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamine läbi toetuste.

¹⁰ <https://kik.ee/et/toetatav-tegevus/efektiivne-soojusenergia-tootmine-ja-ulekanne>

Tabel 12. Teenuse „Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu“ mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2023)	Sihttase 4 (2024)
Meetme tulemusel toodetud ja transpordis kasutusse võetud biometaani aastane kogus, ktoe Allikas: SA KIK	0	4	5,8		

Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki, et aastaks 2020 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 10 protsenti. Toetuse tulemusena täidetakse ära taastuvenergia transpordieesmärk aastaks 2020, luues samas ka olulise baasi taastuvenergia transpordieesmärgi täitmiseks aastal 2030. Teenus kätkeb endas kahte meetet, kus toetatavaid tegevusi on kokku kolm. Meetmed on omavahelises tugevas, üksteist toetavas seoses. Toetust antakse biokütuse säästlikkuse kriteeriumitele vastava biometaani tootjale tõendatud biometaani tarne eest, kus oodatav tulemus on, et 200 GWh säästlikkuse kriteeriumitele vastavat biometaani on toodetud ning tarbitud. Meetmega „Biometaani transpordisektoris tarbimise toetamise tingimused“ antakse toetust biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamiseks, et toetada taastuvenergia transpordieesmärgi saavutamist, tekitades taastuvatest energiaallikatest toodetud kütustele nõudluse ja käivitades seeläbi biometaani tootmist, ning aidata kaasa sektori arengule. Toetuse oodatavaks tulemuseks on transpordisektoris aastal 2020 vähemalt 4000 tonni õliekvivalendi (ktoe) väärtuses biometaani aastane tarbimine, mis käivitab ka sellega samaväärses koguses biometaani tootmise.

Perioodi 2014–2020 struktuurivahenditest rahastatava meetme taotlusvoorud¹¹ on lõppenud ning perioodil 2022–2023 toimuvad vajalike tööde teostamine ja väljamaksed. Kasvuhoonegaaside heitkoguste kvoodimüügi tuludest rahastatav meede biometaani tootmise toetamiseks¹² on avatud kuni vahendite lõppemiseni (hiljemalt 2024).

Teenus: „Taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise“

Teenuse eesmärk: Taastuvenergia osakaalu suurendamine paindlike koostöömehhanismide (taastuvenergia statistikakaubandus, piirülesed ühisprojektid, ühised toetuskeemid) rakendamise abil.

Tabel 15. Teenuse „Taastuvenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Võimalikult laialdane taastuvenergia koostöömehhanismide rakendamine Eestis Allikas: MKM	Algtaset ei määratud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

MKM teeb tööd selle nimel, et käivitada edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, sest siis on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni ja saavutada arengukavast tulenev

¹¹ <https://www.kik.ee/et/toetatav-tegevus/biometaani-tootmine-ja-transpordisektoris-tarbimine>

¹² <https://elering.ee/biometaani-toetus>

eesmärk, mis näeb ette taastuvelektri osakaalu suurenemist Eesti elektri lõpptarbimises 2030.aastaks 30%-ni. Teenuse eesmärgi saavutamiseks koordineeritakse taastuenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteeringuid Eesti taastuenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklike vajadusi ületava taastuenergia potentsiaali ärakasutamine üleeuroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Koordineeritakse koostöös taastuenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega paindlike koostöömehhanismide rakendamist, juhitakse paindlike koostöömehhanismide alast müügitööd, tuleb tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine. Koostöömehhanismid võimaldavad riikidel, kahepoolsete kokkulepete alusel, müüa taastuenergia toodangu statistilist ülejääki (siseriiklike taastuenergia eesmärkide suhtes) riikidele, kellel ei ole õnnestunud võetud taastuenergia eesmarke saavutada. Lisaks loovad paindlikud koostöömehhanismid võimaluse taastuenergia projekte arendavatele ettevõtetele osaleda teiste riikide taastuenergia toetuskeemides või arendada teiste riikide ettevõtete ühiseid projekte. Arvestades ENMAKis väljatoodud lähenemist rajada uusi elektritootmisvõimsusi eelkõige turupõhiselt ning paindlike koostöömehhanismide rakendamise abil, samuti Eesti soovi suurendada eelkõige kodumaiste primaarenergiaressursside kasutamisel põhinevate või kütusevabade elektritootmisvõimsuste Eestisse rajamisega energiajulgeolekut, toetatakse antud teenusega eelnimetatud põhimõtetele vastavate projektide realiseerimist.

Näiteks on Eesti ja Läti majandusministeeriumid sõlminud ühiste kavatsuste memorandumid (edaspidi MOU), millega nõustatakse ette valmistama tuuleenergeetikaks sobivad alad Eesti ja Läti territoriaalvetes, kuhu oleks võimalik tulevikus oksjonite korraldamise kaudu rajada tuuleparke koos kahepoolse energiaühendusega (koguvõimsusega kuni 700-1000 MW). MOU oleks aluseks Eesti-Läti projekti esitamiseks EL taastuenergia ühishuviprojektide nimekirja, mis omakorda on vajalik eeldus sellele projektile EL toetuse taotlemiseks. Vajalike uuringute jaoks on võimalik taotleda järgmise EL eelarveperioodi (2021-2027) CEF eelarvest kaasrahastust, mille tulemusel on projekti kogukulu riigile väiksem ja tulevikus saadav tulu oksjonist eeldatavalt suurem.

Teenus: „Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised“

Teenuse eesmärk: Vähempakkumiste tulemusel rajatakse Eestisse uusi taastuvast energiaallikast elektrienergia tootmise võimsuseid ning suurendatakse Eesti taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia osakaalu.

Tabel 16. Teenuse „Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2020)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Taastuenergia vähempakkumise tulemusena toodetud taastuvelektri maht, GWh	0	10	15	15	15
Allikas: Elering AS					

Vähempakkumised toimuvad riigi seatud taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia eesmärkide vastu.

Programm on edukalt ellu viidud, kui Eesti taastuvenergia eesmärgid on õigeaegselt täidetud.

Teenus “ Elektribusside transpordisektoris kasutuselevõtu toetamine”

Teenuse eesmärk: on süsinikdioksiidi emissiooni vähendamine Eesti transpordisektoris elektribusside (vähemalt 8 tk, M3 kategooria I klassi sõiduk) kasutuselevõtu abil ning elektribusside tarbimis- ja laadimisandmete kogumine ja analüüsimine, et aidata kaasa elektritranspordi arengule.

Tabel 13. Teenuse “ Elektribusside transpordisektoris kasutuselevõtu toetamine” mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Minimaalne elektribusside arv linnaliinil, tk	0	0	8	8	
Taastuvelektri kasutamine, GWh/a	0	0	0,5	0,5	
Kokkuhoitud minimaalne CO2/a, kt Allikas: SA KIK	0	0	0,28	0,28	

Toetust antakse tegevusteks, mis aitavad kaasa elektribusside kasutuselevõtuks ja laadimistaristu ehitamiseks, mis toetavad taastuvenergia transpordieesmärgi saavutamist ning loovad soodsad tingimused pärast 2020. a energia- ja kliimapoliitikas taastuvenergia osakaalu suurendamiseks. Toetuse tulemusena suureneb taastuvelektri kasutamise võimekus ühistranspordisektoris vähemalt 0,5 gigavatt-tundi aastas. Avalikel liinidel sõidab vähemal 8 elektribussi ning ehitatakse välja selle opereerimiseks vajalik laadimistaristu. Laadimistaristu koosneb kahest tavalaadimispunktist ning kahest kiirlaadimispunktist, erinevate laadijate kasutamine võimaldab teha mitmekesisemaid analüüse Eestisse sobivatest elektribusside laadimise tehnoloogiatest. Toetuse oodatavaks tulemuseks on taastuvelektri kasutamine transpordisektoris vähemalt 0,5 GWh aastas ning CO2 emissiooni vähenemine mahus vähemalt 0,28 kt CO2 aastas. Toetust antakse kooskõlas riigi eelarvestrateegias sätestatud eesmärkidega, panustades süsinikdioksiidi emissiooni vähendamisse Eesti transpordisektoris elektribusside kasutuselevõtu abil.

Meetme taotlusvoor toimus 2021. aasta I pooles ning positiivne rahastusotsus tehti 2021. aasta juunis¹³. Perioodil 2022–2023 toimub edukaks osutunud projekti elluviimiseks vajalike tööde teostamine.

Teenus “ Rohevesiniku transpordis kasutuselevõtu toetamine“

Teenuse eesmärk: on vähem keskkonnanähäringut tekitavale rohevesinikku tarbivale transpordile ülemineku ergutamine. Eesmärgi saavutamiseks rahastatakse rohevesiniku tootmise ja kasutuselevõtu terviklahendust transpordis.

Tabel 14. Teenuse “Rohevesiniku transpordis kasutuselevõtu toetamine” mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Meetme tulemusel on käivitatud esimene rohevesiniku tervikahela pilootprojekt. Allikas: SA KIK	0	Rahastusotsus tehtud	Projekt töös	Projekt töös	

Meetme taotlusvoor toimus 2021. aasta II pooles ning positiivne rahastusotsus tehti 2021. aasta

¹³ <https://www.kik.ee/et/artikkel/tallinna-linn-saab-elektribusside-kasutuselevotuks-toetust>

detsembris¹⁴. Perioodil 2022–2024 toimub edukaks osutunud projekti elluviimiseks vajalike tööde teostamine.

5.3. Meede: „Maapõueressursside uurimine ja kasutamine“

Meetme eesmärk: *Tagada maapõueressursside teaduspõhine riigi majanduskasvule suunatud ressursitõhus haldamine ja kasutus*

Mõõdik	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine on jätkusuutlik ja koordineeritud Allikad: MKM, EGT	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud	Täidetud

Programmi tegevuste oodatav tulemus: Eesti maapõueressursside uuritakse ja kasutatakse teaduspõhiselt, võimalikult keskkonnahoidlikult ja ressursitõhusalt riigi majanduskasvu silmas pidades.

Oodatavat tulemust aitab oma teenuste kaudu saavutada Eesti Riiklik Geoloogiateenistus.

5.3.1. Programmi tegevus „Maapõueressursside uurimine ja kasutamine“

Peamised väljakutsed, mida tegevuse all adresseeritakse:

- Teadmisaasi suurendatakse eelistatult suure majandusliku potentsiaaliga maapõueressursside valdkondades;
- maapõueressursside majandamine: arvestatakse sotsiaalmajandusliku olukorraga ning leevendatakse seonduvaid negatiivseid mõjusid;
- maapõueressursside kasutuse suunamine: tagatakse ringmajanduse põhimõtetest lähtuvalt ressurside võimalikult suure lisandväärtusega ning säästlik kasutamine minimaalsete kadude ja minimaalsete jäätmetega. Tagatakse tõhus ressursikasutus.

Programmi tegevuse eesmärk: Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnaalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Tabel 22. Programmi tegevuse mõõdikud:

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine on jätkusuutlik ja koordineeritud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud
Nõustamiste arv	5	5	5	5	5

Programmi tegevust toetavad teenused

Teenus: Maapõue poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine

Teenus hõlmab maapõueressursside uurimise ja kasutamise administreerimise korrastamist, maavarade kasutamise arengustrateegiate väljatöötamist ning uurimis- ja arendustegevuse

¹⁴ <https://www.kik.ee/et/artikkel/utilitas-saab-rohevesiniku-kasutuselevotuks-toetust>

tulemuslikkuse tõstmisele kaasa aitamist läbi õigusliku regulatsiooni, valdkonnaanalüüsi, partnerite ja sihtrühma kaasamise. Olulise osa moodustab teenusest geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamislubade menetluse käigus riigi huvi määratlemise ja vajadusel Vabariigi Valitsusele vastavate materjalide ettevalmistamine. Samuti sisaldab teenus eelpoolnimetatud tegevuste toel maapõue uuringutega tegelevate riigiasutuste ja ettevõtete motiveerimist uuringu- ja arendusprojektidega alustama ning ühiskonna teadlikkuse tõstmist.

Tabel 23. Teenuse „Maapõue poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Maapõuepoliitika elluviimine on pidev Allikas: MKM	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

Teenus: Ekspertarvamuste koostamine, konsultatsioonide andmine, valitsusasutuste maapõuealane nõustamine

Teenus sisaldab suunatud eesmärgipäraste geoloogiliste uuringute läbi viimist, valitsusasutuste nõustamist maapõue ressurside uurimise ning haldamisega seotud küsimustes ning nõustamist maapõuepoliitika kujundamisel.

Tabel 24. Teenuse „Ekspertarvamuste koostamine, konsultatsioonide andmine, valitsusasutuste maapõuealane nõustamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Nõustamiste arv Allikas: EGT	5	5	5	5	5

Teenus: Maapõueressursside kasutuselevõtu ja väärindamise võimaluste uuringud

Teenus sisaldab konkreetseid maavarauuringuid ning nendega kaasnevaid geofüüsikalisi, hüdroteoloogilisi, keskkonnageoloogilisi ja meregeoloogilisi uuringuid. Lisaks võib teenus sisaldada analüüse ja hinnanguid, mis kaasnevad konkreetsete maavaragruppide võimaliku kasutuselevõtu ja väärindamisega.

Tabel 25. Teenuse „Maapõueressursside kasutuselevõtu ja väärindamise võimaluste uuringud“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Ülevaadete koostamine on pidev. Allikas: EGT	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

5.3.2. Programmi tegevus „Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents“

Peamised väljakutsed, mida tegevuse all adresseeritakse:

- maapõueressursside kasutamine: informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid tehakse mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisaasi;
- maapõuealase info kogumine, säilitamine ja kättesaadavus: korraldatud parimal moel ja on põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadav;

- maapõue kasutamise korraldus ja ruumiline planeerimine toimivad kooskõlas ja avalikkus on informeeritud maapõue valdkonna väljakutsetest, võimalustest ning riskidest.

Programmi tegevuse eesmärk: Informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid teha mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisaasi; korraldada maapõuealase info kogumist, säilitamist ja kättesaadavust parimal moel ja teha põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadavaks.

Tabel 26. Programmi tegevuse mõõdikud:

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2019)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Mõõtkavas 1:50000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud ala % Eesti territooriumist	34	38	42	46	50
Teavitussürituste arv	4	5	5	5	4
Seireprojektide arv Allikas: EGT	4	4	4	4	4

Teenus: Maapõueinformatsiooni kogumine, süstematiseerimine, haldamine ja avalikustamine

Teenuse alla on koondunud maapõue geoloogiline kaardistamine ja teemakaartide koostamine ning uuringute ja puursüdamike materjali kogumine, süstematiseerimine, säilitamine; samuti hõlmab teenus geoloogilise informatsiooni avalikuks kasutuseks kättesaadavaks tegemist.

Tabel 27. Teenuse „Maapõueinformatsiooni kogumine, süstematiseerimine, haldamine ja avalikustamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud alade ruutkilomeetrite arv. Allikas: EGT	34	38	42	46	50

Teenus: Avalikkuse maapõuealase teadlikkuse tagamine

Teenus hõlmab avalikkuse maapõuealast teavitamist, statistiliste ülevaadete ja trükiste koostamist ning levitamist. Olulise osa teenuse sisust moodustab regulaarne maapõueressursside uurimise ning rakendamise tutvustamise alaste teavitussürituste läbiviimine ja korraldamine.

Tabel 28. Teenuse „Avalikkuse maapõuealase teadlikkuse tagamine“ mõõdik

Mõõdik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Teavitussürituste arv Allikas: EGT	4	5	5	5	5

Teenus: Maapõue valdkonna seirete ja uuringute läbiviimine

Teenus hõlmab geoloogilisest keskkonnast tuleneva riskiga seotud uuringuid; veevarude uuringuid; põhjavee kvaliteedi uuringuid; põhjaveekogumite seisundi uuringuid; põhjaveeseireid;

mereranniku seiret; seismoseiret; radooniseiret ning vajadusel seireandmete interpreteerimist ja nende baasil põhjendatud soovituste ja arengustsenaariumide koostamist.

Tabel 28. Teenuse „Maapõue valdkonna seirete ja uuringute läbiviimine“ moodsik

Moodsik, sh allikas	Algtase (2018)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Seireprojektide arv Allikas: EGT	4	4	4	4	4